Ч. 55 Неділя 9 (21) марта 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Администрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Що показують дотеперішні вибори?

Взявши загально дотеперішні вибори до Ради державної, о скілько они вже закінчили ся, не зробили великої зміни в дотеперішнім стані посїданя поодиноких партий але все-таки показали по троха, які напрями добувають ся нині на верх, а які слабнуть. Передовсїм показало ся, що в західних краях нашої половини держави виступає чим раз сильнїйше напрям клерикальний з закраскою антисемітизму і борби суспільної. У Видни і долїшній Австриї, де доси верховодила головно жидівско-лїберальна партия, взяли верх антисеміти з табору дра Люеґера. Се був перший сильнїйший удар для лїбералів.

Неменше цікаво випали вибори в Чехії. З 30 мандатів тамошних громад сїльских мали доси Молодочехи 17, німецкі лїберали 12, а прахатицкий округ заступав кн. Адольф Шварценберґ, котрий держав ся клюбу Гогенварта. Отже при послїдних виборах стратили лїберали 3 мандати, котрі дістали ся скрайним німецким народовцям Шенерерови і его двом приклонникам Ірови і Кіттлеви. Також стратили лїберали округ Крумов, де вибрано клерикала але за то здобули мандат в прахатицкім окрузї, котрий доси був репрезентований кн. Ад. Шварценберґом. Отже в 13 округах німецких в Чехії вибрано 9 лїбералів, 3 німецких народовців і 1 клерикала.

В 17 переважно ческих округах побідили Молодочехи; із старочеської партиї не перейшов анї один кандидат. Але ось що замітне: Вашатий, котрого Молодочехи виключили були із свого клюбу, вийшов знову против молодоческого кандидата Коваржика. Вашатий і Шенерер — то характеристика для нового парляменту.

Доси вибрано загалом 257 послів, котрі після свого партийного становища більше меньше так розділяють ся: 13 Німців консерватистів, 17 членів католицкої партиї народної, 22 християньских социялів, 22 німецких лїбералів, 18 членів німецкої партиї народної, 3 німецких народовців антисемітів, 39 молодочехів, 1 молодоческий радикал, 1 ческий клерикал, 1 з ческої партиї селяньскої, 16 Словінців, 6 Італіянців народовців, 5 Італіянців клерикалів, 39 Поляків, 10 Русинів (німецкі ґазети числять 11, вчисляють очевидно дра Воляна, до котрого Русини не признають ся і вчисляють его до Румунів; в наслїдок того:) Румунів 7, Хорватів 7, социялістів 14, а 2 безпартийних. Як видимо, мішанина зі становища полїтичного велика.

Цікаво, як Reichswehr характеризує теперішний стан лїберальної партиї. Она каже: „Поражка на півночи і на полудни, в Судетах і в краях альпейских. Нема вже нїгде безпечної домівки для сеї партиї, що так борзо упадає. Позициї еї, котрі уважали ся за безвзглядно безпечні, падуть як хатки з карт. То показує хочби лиш такий примір як в Оломуцу, де Чехи несподївано побідили. А столиці країв, що ще до недавна були забороломі „вольнодумности“, відвертають ся тепер від сеї партиї. Опава пропала, в Лїнцу і Зальцбурзї стоїть справа на вістрю ножа, ба навіть таке архілїберальне Берно ледви удержало ся і на будуче не устоїть ся. Замітне і то, що др. Менґер перепав в шлеским окрузї виборчім, котрий заступав з цїлою совістию через 23 лїт“.

Не від річи буде тут згадати також про здогади, які вже тепер роблять деякі ґазети що-до будучої більшости парляментарної. Клерикальна Salzb. Chronik каже: У віденьских кругах, допущених до тайни, виринає вже парляментарна більшість, з котрою ґр. Бадені, як здає ся, буде числити ся. Суть то слїдуючі партиї: католицка народно-християньско-социяльна партия, клюб польский і Молодочехи. До першої з них належали би всї ті посли, що вибрані на основі католицко-консервативної проґрами, хоч би они це формально не приступили до неї; до сеї партиї зачисляє правительство також репрезентантів ческої більшої посїлости. Замітне то, що згадана ґазета робить молодоческому послови Кайцлеви надію на теку міністра фінансів, а др. Білїньского переносить до міністерства зелїзниць. — Поживемо, побачимо.

Новинки.

Львів дня 20-го марта 1897.

— **Ц. к. Дирекция почт і телеграфів у Львові** оповіщує, що в наслїдок розпорядженя Міністерства торговлї з дня 15-го с. м. всї почтові посилки, котрі підлягають оплатї (отже й письма з деклярованою вартостию і пакети) і надають ся за зворотним рецепісом, мають бути франковані при надаваню, бо в противнім разї не будуть приняті до почтового транспорту. Та постанова відносить ся так до внутрішного обороту австро-угорскої монархії, як також до обороту з Угорщиною і окупованими краями.

— **Вечерницї в память 36 тих роковин смерти Т. Шевченка** відбули ся в недїлю вечером в перемиській рускій ґімназиї. Саля ґімнастич-

2)

Футра і зьвірята, що їх дають.

I.

(Дальше).

Здає ся, що досить мало єсть таких, котрі бы бодай раз в житю не видїли карт до граня, які віденьска фабрика Пятніка розсилає по цїлій монархії. Отже на тих картах суть пикатї: королї в коронах і з берлом в однїй, а сьвітом (круглою кулею, званою по німецки „яблоком державним“, а представляючою сьвіт) в другій руцї. На плечах мають они біле футро, чи радше лиш широкий ковнїр від футра, на котрім видко чорні цятки, подібні до язичків. То горностаєве футро, в яке убирали ся давнїйше, — але ще й нинї — пануючі князї та королї і взагалї монархи. Горностаєве футро було давнїйше дуже дороге і уживало ся лиш підчас великої паради. Нинї оно вже значно подешевше і можна его досить часто побачити особливо у жінок висших станів. І сего футра в найлїпшій якости доставляє нам Сибір, хоч горностай, що нам его дає, знаходить ся в цїлій півночи з. зв. старого сьвіта, отже не лиш в Азиї, але й в Европї.

Горностай належить також подібно як і соболь до куноватих зьвірят, але подобає більше на ласицю, хоч єсть значно більший від неї. Він буває третину метра довгий, з чого на хвіст припадає 5 до 6 центиметрів. На далекій півночи бувають ще більші горностаї. Горностай зміняє барву свого волося. Лїтом буває він зверха і в тім місци, де хвіст зачинає ся, брунатно-червоний; вовнистий волос єсть тогди також брунатно-червонавий. Зимою зміняє ся барва і волос як довший (остинний) так і вовнистий(коротший) бувають білі; лиш сподом єсть він як лїто так і зима білий, дрібно в жовтаве впадаючий, а конець хвоста єсть завсїгди чорний. Длячого він зміняє свою барву — о тім учені спорять; одні кажуть, що він два рази лїнить ся, отже на зиму вирастає єму білий волос; другі знов суть того погляду, що волос лиш порою року зміняє свою барву, від великої студени він біліє. Ті, що суть сего другого погляду, опирають ся на тім, що горностай зміняє барву волося часом навіть дуже скоро, до кількох днїв, що очевидно не могло би так борзо настати, коли б єму вирастав новий волос. Горностай жиє всюди в Европї почавши від Піринеїв та Балкану через Німеччину аж далеко на північ, в Росиї і в Сибіри аж до всхідного еї побережа, але не у всїх краях середної і північної Европи можна єго стрітити, бо там его вже вигубили.

Горностай як ласиця, держить ся охотно кождої сторони і всюди уміє вишукати для себе відповідну домівку. Нори кертиць та сусликів, розколини в скалах, діри в мурах, купи каміня, дуплаві дерева і опустїлі будинки — то найлїпша для него криївка, де він сидить за дня і рідко лиш виходить, щоби вигрівати ся на сонци. Скоро же стане змеркати, він вже рушає ся і вилазить. Насамперед показує лиш голову з нори, розглядає ся добре на всї боки та пускає ся осторожно і дуже зручно в дальшу дорогу на жир. Іде та обнюхує нори мишй і кертиць, стає перед ними згорбившись подібно як кітка або присїдає на задні лапки, а передні підносить до гори. Коли потреба, біжить дуже скоро, скаче значно, лазить по деревах знаменито, а навіть пускає ся на воду та перепливає досить широкі ріки.

Горностай єсть дуже пажерливий і кровожадний, а при тім такий сьмілий, що не боїть ся нїякого ворога, хоч би й чоловіка. Анґлїйский природослїдник Вуд розповідає, що якийсь чоловік, котрий коло Крікледе (в Анґлії, на північ від Оксфорду) вийшов був на прохід, стрітив був два горностаї, що сидїли на стежцї. Він здоймив з землї якийсь камінь і кинув ним в одного горностая так сильно, що той аж перевернув ся. В тій хвили заверещав другий горностай якимсь дивним голосом і кинув ся сьміло на того чоловіка, вилїз по ногах на плечі і хотїв душити его за шию. На голос горностая відозвали ся ще й другі, що були десь недалеко і зараз збігли ся та стали помагати свому товаришеви. Чоловік побачивши, що не жарти, став збирати каміне, щоби ним боронити ся, але й то годї було, бо горностаї кидали ся єму на руки та лїзли на него. Не було иншої ради, лиш він мусїв втїкати та

па хорошо пристроєна в хоругви, цьвіти і бюст Тараса, наповнила ся до краю не лише молодежю шкільною, але і численними прошеними гістьми. Вечерниці навістив і Преосьвященний епіскоп Константин в супроводі декотрих крилошан. Межи гістьми були і професори тамошної польскої гімназиї і пос. Н. Вахнянин. Програму виконали ученики власними силами з точностию, що заслугує на повне признанє. Хорами мужескими і мішаними управляв ученик VII. кляси Білиньский. Виконанє було на причуду добре, голоси красні, звучні і чисті зливали ся в поважну гармонію. Були і продукциї сольові, була і орхестра смичкова. Вступну річ держав проф. Прийма. Він указав на деякі провідні гадки в поезиях Шевченка, котрими іменно молодїж руска повинна одушевляти ся. Ученик I. кляси, Куцїль, виголосив з добрим розумінєм річи Шевченкове „До Основаненька" а товариш Г. С. „Посланє до живих і мертвих". Взагалї вечерниці повели ся як найкрасше, а публика грімкими оплесками винагороджувала концертантів за дуже удачне виконанє широкої програми.

— **З причини зелїзничої катастрофи**, яка лучила ся дня 25-го січня 1896 р. під Станиславовом, при чім було ушкоджених 6 осіб, а два вагони розбиті, потягнула тамошна прокуратория до одвічальности машиніста Червенцля, кондуктора Гоманьского і будника Дїдича, яко виновників нещастя. По переведеню розправи трибунал увільнив двох послїдних від вини, а засудив лише на 5 місяців строгого арешту машиніста Червенцля, о котрім стверджено, що був пяний, випивши перед пригодою три фляшки руму.

— **Крадіж на почті**. В місцевости Вельополе скшиньске коло Ропчиць в західній Галичинї, арештовано тамошного почтмайстра Ів. Бачиньского. Він допустив ся крадежи на суму около 2.000 зр.

— **Пошести**. Львівский міский фізикат остерігає перед купном молока приношеного до Львова з сіл Скнилова, Зубрі і Козельник, бо в згаданих селах лютять ся черевний тиф і одра. Молоко з тих сіл можна лиш тодї безпечно куповати, коли оно находить ся в чистій посудинї і коли принесла его особа чисто одїта; крім того треба молоко перед ужитем конче переварити, а не їсти сирого.

— **Застановлений похорон**. В Чернівцях відбував ся ві второк пополудни похорон Мариї Данилюк, жінки маґістратского возьного. Коли похоронний похід наблизив ся вже до воріт кладовища, надїхав урядник прокураториї державної і велїв здержати похорон, а трупа занесли до трупарнї, бо до властий прийшов донос, що Данилючка померла в наслїдок ран, заданих її чоловіком. Кількасот баб, що були на похоронї, кинули ся до домовини, щоби зараз оглянути труна, а коли їм того не дозволено, напали на чоловіка небіжки, аби его покарати. Вчинив ся крик і страшний гомін. Розлючені жінки з камінєм і патиками в руках обскочили Данилюка і обкладали его киями, а коли він добіг до фіякра і хотів утїкати до міста, задержали конї і хотїли стягнули его з воза. З великим трудом вирвав ся і утїк фіякром до міста. Товпа жінок з криком вертала назад Рускою улицею, грозячи вже не лише Данилюкови, але всїм взагалї мужчинам.

— **Скажений кіт**. В Щаковій лучила ся минувшого тиждня така нещастна пригода. Начальник тамошної полїциї, комісар Вільгельм Мисевич, почув в ночи, що до дверий добуває ся і мявчить его власний кіт. Коли Мисевич отворив єму двері, кинув ся кіт на него покусавши і подерши єму руки. Відтак кіт утїк і сховав ся в зелїзничім варстатї. Робітники, що там були, убили его, а не знаючи, що кіт скажений і боячи ся відвічальности за убите, вкинули его до одного вагона, що відійшов з поїздом до Відня. Комісар Мисевич находить ся тепер в заведеню проф. Буйвіда в Кракові, котрий орік, що кіт був скажений.

— **Ненадійна спадщина**. Убога робітниця в фабрицї тютюну у Відни, Каш, стала несподївано богачкою. Унаслїдила она по далекім свояку, котрого навіть не знала, а котрий сими днями помер в Триєстї, спадщину в сумі около 80 тисячів.

— **Міжнародна вистава псів** відбуде ся у Відни в цьвітни в салях ц. к. городової зелїзницї. Перша серия: люксусові пси будуть виставлені від 18—20 цьвітня; друга серия: мисливскі пси від 23—25 цьвітня. Нагород есть сорок в сумі 10.000 марок, а крім того 36 щирих золотих медалїв, 220 срібних, 220 бронзових.

— **Дивогляд**. Перед кількома днями приніс один селянин з околицї Чернівців до хемічної лябораториї тамошного університету новонароджене ягнятко, що мав голову цїлком подібну до людскої. Сей дивогляд находить ся тепер в рільничо-господарскій школї, в спірітусї, а слїдуюче число Landwirtschaftliche Blätter подасть фотоґрафічну знимку з него.

— **Померли**: у Львові Мария з Ладзеньских Костецка, жена редактора Gazet-и Narodow-ої, дня 19-го марта, в 63-тім роцї житя; Мальвина з Витошиньских Ковальска, жена бувшого посла соймового о. Тита Ковальского з Спасова, дня 17-го с. м. в 58-ім роцї житя.

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

☛ **Виробляйте в собі духа підприємчивости і заводїть собі кождий яке дїло!**

Оповістки.

— Вина медово-овочеві на продаж. Маю на продаж афиняк роблений способом проф. дра Цїсельского з афин і меду без додатку спірітусу, в смаку приятний, дорівнуючий добротї звичайного червоного вина столового, напиток здоровий, котрий може заступити червоне вино особливо тим, що потребують его для скріплення сил. Продаю до 5 літрів по 60 кр. При закупнї 10 літрів нараз числю по 55 кр., а понад 10 літрів по 50 кр. Висилаю в хороших гуцульских барилках, могучих опісля придати ся до домашного ужитку. Менше як 3 літри не висилаю. Маю ще дуже добрий малиняк, ожиняк і ґоґозняк (бруснячак); можу однакож служити ними ще лиш о стілько, о скілько стане запасу. Адреса: Климентий Шлемкевич, в Підгайчиках пос. почта Коломия.

— Печі кафлеві і кафлї на печі виробляє і продає Володимир Стадниченко в Коломиї ул. Колїйна. Також хто би хотїв заложити собі робітню кафлїв і навчити ся тії виробляти, навчити ся складати потрібні поливи на кафлї і инші вироби гончарскі, набути потрібні моделї і форми до вирobу кафель або купити по приступній цїнї, нехай удасть ся під повисшою адресою. Також хто хоче заложити у себе цеґольню, гончарню або вироби дахівок і кафель, а хотів би знати, чи має до того відповідний материял (глину) і потребує поради та інформациї, хто

лиш длятого, що мав на собі грубу одіж та велику хустку на шиї, не був дуже покалїчений, але руки та лице мав таки добре подрапані. А ось другий примір нападу на чоловіка: В Бохумі в Німеччинї грала ся в серпни 1869 пятилїтна дитина надзирателя зелїзницї над ровом, посунула ся і упала руками в него. В тій хвили вискочив звідкись горностай, самиця, що мала там свої молоді та вкусила дитину так сильно в руку, що перетяла цїлу жилу.

Горностай пожирає всїлякі менші зьвірята, які лиш єму попадуть ся: миши, кертицї, суслики, крілики, заяцї, воробцї, жайворонки голуби, кури і т. п. Замітне то, що він любить дуже полювати на водного щура. Насамперед ходить понад воду та винюхує его нору; коли винюхав, то зараз лїзе в ню, а перепуджений щур скаче у воду. Горностай за ним. Щур пливе поміж очеретом, а горностай за ним зовсім так як пес. Нераз зловить щура таки у водї та задушить, і взявши в зуби пливе до берега, вилазить і з'їдає.

На горностаїв полюють в той спосіб, що заставляють на них всїлякого рода лапки і сїти, часом такі самі лапки як на щурі. В новійших часах стали в Сибіри більше полювати на горностаїв і длятого футра їх дешевші як давнїйше і частїйше вже уживають ся. Кожі з горностаїв витинають рівненько лишаючи при них чорні хвостики, зшивають по кільканайцять в блями і так продають за границю цїлими блямами. За одного горностая платять звичайно 10 до 15 копійок.

II.

Під конець сїмнайцятого столїтя зайшли були Росияни через Сибір аж до берегів великого Океана. Тут на берегах півострова Камчатки застали они величезні стада тюленів фок, котрих кожі дають дорогоцїнні футра. Полюючи дальше, зайшли они на острови Алеути, а звідси наконець на півостров Аляску або Аляшку і до краю, котрий був ще богатший в зьвірята, даючі футра, як Сибір. В роцї 1770 привезли були звідси російскі мисливі до Охотска (міста над заливом Охотским) 16.000 штук морских видр, 23.000 соболїв, 2.400 штук чорних лисів, 14.000 червоних, 36.000 синих і 25.000 кож з тюленів. Правительство російске, видячи, що убиванє такої маси дуже пожиточної зьвірини може наконець в короткім часї вигубити її зовсім, заказало свободу ловів і купованє та продаванє кож та віддало право до того російскому товариству торговельному. Пізнїйше настали були спори межи Америкою а Росиєю що-до ловів фок в сих сторонах і що-до права власности краю Аляска, аж наконець в 1867 р. Росия відпродала Аляску Сполученим Державам північної Америки і від тої пори настала знов свобода ловів і торговлї кожами; їх взяли в свої руки кілька товариств американьских і убивають зьвірята знову по давному. Ловами занимають ся головно місцеві жителї і продають кожі аґентам тих товариств; лиш ловля фок есть обмежена.

Крім зьвірят, живучих на суши, дає Аляска два роди морских зьвірят, котрих кожі мають велику вартість, а то морска видра і морский медвідь. Перша з них стала вже дуже рідка і знаходить ся тепер ще лиш в деяких сторонах Камчатки і на острові Санак, на полудне від півострова Аляски, де нема людских осель. Жителїв островів Алеутів, що самі одні ще займають ся ловлею сеї видри, перевозять торговельники кож з початком червня, звичайно около 50 до 60 люда на двайцять до трийцять маленьких суднах, в котрих може вмістити ся по двох до трох людий і тогди розпочинає ся ловля. Люди ті остають на острові яких три місяцї замкнені від цїлого сьвіта, живуть тут в найбільшій нуждї і недостатку і за той час, коли їм пощастить ся, зловлять 40 до 50 видр, з котрих кожда варта що найменше яких 120 зр. В який спосіб відбуває ся ловля морских видр, побачимо понисше.

Морска видра звана в торговли також камчатским бобром, есть то дуже любе і і мудре зьвіря, котре відзначає ся особливою любовю до своїх молодих. Видра морска буває на півтора метра довга, з чого на хвіст припадає яких 30 центиметрів. Она своїм способом житя творить як би перехід від видр солодких вод до тюленів або фок. Голову має трохи сплощену, але все таки більше круглу, як звичайна видра; шия есть коротка а груба, цїле тїло круглаве як валок, хвіст короткий, трохи сплощений клиновато приострений і з густим волосом. Переднї ноги кінчать ся лабками, з малими і слабими пазурами, а заднї мають великі лаби з широкими плавками, так що нагадують ними тюлелів. Волос морскої видри есть довгий, твердий, темно-брунатний, на кінчиках білавий, а під тим волосом має другий вовнистий дуже мягонький. Цїле зьвіря важить 30 до 40 кільоґрамів.

Стелер, котрий в 1741 р. розбив ся разом з Берінґом коло островів Берінґа і через довший час мав нагоду придивити ся сему нинї вже дуже рідкому зьвіряти, так описує морску видру: Кожа морскої видри, котра лиш легко держить ся мяса, так що цїла рушає ся коли зьвіря біжить, відзначає ся довготою волоса, красною чорною барвою та перевисшає кожі бобрів так, що годї її навіть рівнати з сими. Найлїпші кожі платять ся на Камчатцї по 30, в Якутску по 40 а на хіньскій границї в заміни за товари по 80 до 100 рублїв. Мясо сеї видри дасть ся їсти і есть досить смачне. Мясо молоденьких видр, званих „медведиками", есть бодай чи е смачнїйше від мяса ягнятка.

Морскі видри живуть родинами: самчик, самичка і одно або двоє молоденьких разом.

хоче знати, кілько буде коштувати введенє в рух котрої із тих галузий промислу глиняного, тому уділяє на жаданє раду і поміч підписаний: *Володимир Стадниченко*, в Коломиї, ул. Колійна.

— Підприємчивість і діло. Коли хтось бере ся до якоїсь роботи, підоймає ся єї, приймає ся за ту роботу, але ще не знає, як і чим она скінчить ся, то називаємо таку роботу підприємством. Коли хтось в своїй господарці бере ся до підприємства, то кажемо, що він заводить собі якесь діло, бере ся до якогось діла, має діло. В господарці важна та поява, що не кождий чоловік може брати ся до якогось підприємства, заводити собі якесь діло, не так длятого, що немає потрібного капіталу, як далеко більше длятого, що немає такої вдачі, таких особистих прикмет, які потрібні до підприємства, до якогось діла. Длятого то одні бувають підприємцями, а другі лиш працюють у них за заплату. Хто хоче бути підприємцем, мусить длятого мати підприємчивого духа, мусить єго в собі виробляти, а того може він лиш тогди в собі виробити, коли буде старати ся розпізнати всї ті відносини і обставини, які можуть єго дїлу, єго підприємству помагати або шкодити, дальше мусить він уміти повязати ті відносини і обставини з собою. Н. пр. так: Хтось хотїв би до чогось взяти ся; мусить отже насамперед, розважити, до чого він бере ся, чи знає ся на тім, чи розуміє що і як би треба зробити, або що не робити, що оминати? Дальше мусить знати всї ті сили, яких буде єму потреба до єго підприємства та вартість тих сил; мусить розважити час і пору, мусить виміркувати, чи в добру хвилю бере ся чи ні, мусить уміти користати з хвилї; мусить знати, чи зуміє використати всї ті сили які має так, щоби они єму марно не пропали, чи зможе їх ужити в добрім місци і у відповідну пору; мусить знати, що і коли має яку вартість, що до чого далоби ся ужити і як; чи не можна би щось дешево набути, а відтак з хісном єго з'ужиткувати; чи не взяв ся або чи не брав ся вже хтось инший до того і як він то робив, чому єму удало ся, або не удало ся? Коли так все собі розважить мусить ще на конець уміти добре обчислити ся, значить ся надумати ся, що коли-б то, до чого він хоче взяти ся, скінчило ся, чи принесло би єму зиск чи страту і як великий зиск, а як велику страту. У всїм тім треба мати практику і длятого той, що нїколи так собі всего не розважав, не повинен нараз нї з сего нї з того брати ся до підприємства, бо певно стратить. Нехай длятого старає ся насамперед виробити в собі духа підприємчивости, а відтак аж бере ся до дїла. То не так трудно, лиш за всїм треба пильно слїдити, о все розвідувати ся і звідувати ся думати о тім і все добре обчисляти.

— Як з поля зробити сїножать? З осени добре згноєне і зоране поле треба з весни добре в кілька боки заволочити, щоби єго о скілько можна добре зарівнати. Відтак сїє ся або овес, або ячмінь, або й яре жито, але дуже рідењко, от може лиш половину або й третину з того, що треба засїяти на збіже. Відтак після того як який ґрунт і де, сїє ся конюшину і траву, але насамперед розділює ся насїнє на дві части н. пр.: всї роди конюшини, тимотку, гребінку і т. д. взагалї все тяжше насїнє окремо, а окремо знов все лекше насїнє; відтак кожду часть перемішує ся добре і знов кожду дїлить ся на дві части. Тяжше насїнє висїває ся насамперед, одну половину вздовж, а другу впоперек і заволочує ся легко. Відтак сїє ся знов лекше насїнє і так само одну половину вздовж, а другу в поперек і заволочує ся. Наконець по всїй роботї привалковує ся ще гладко, а то іменно важна річ, бо відтак приходить ся легко косити. Овес, ячмінь або жито не треба лишати, щоби аж доспівали, але скоро підростуть на більше менше 30 центиметрів, треба скосити на зелену пашу. Найліпший до сїяня мішанки трави есть час від початку цьвітня до половини мая.

— Бараболї до садженя приготовляє ся в той спосіб, що розкладає ся їх на лїсках і ставить ся в сухій коморі лїска понад лїскою так, щоби воздух продував. Бараболї тогди звіянуть і стануть випускати здорові, короткі але грубі і сильні кільцї. Коли прийде час до садженя, то виносить ся лїски з бараболями і садить ся. Труд оплатить ся, бо бараболї скорше і більше зародять.

— Більмо у товарини може бути двояке: або роговиця (болонка серед ока, доокола котрої есть білок) покриє ся білими або синяво білими цятками; або в серединї ока т. зв. сочка стане мутна. Се послїдне більмо труднїйше самому лїчити і треба поспитати ради ветеринаря. При першім більми треба ще й на то зважати, чи нема при тім запаленя ока; котре пізнати по тім, що повіки опухнуть, око зачервонїє, капають сльози, око закисає. Тогди треба промивати око або чистою теплою водою, або теплим романцем а купивши в аптицї „жовтої води до очий для товару“ запускати тою водою. Коли би на оцї поробили ся білі цятки, то засипувати порошком кальомелю. Коли би білі цятки на оцї були вже старші і більші, то треба або самому зробити собі або казати зробити в аптицї дуже мілкий порошок з 5 ґрамів вітриолю цинку і 15 ґрамів цукру і тим порошком затирати око в той спосіб, що маленький, мягонький пензлик змочить ся дрібочку, набере ся на него того порошку і затре ся око. Задувати порошком не треба.

Коли сидять разом то можна нераз видїти, як самчик гладить самичку передними лабками, зовсїм так, як би руками. Старі люблять свої молоді так дуже, що готові за ними на все, хоч би й зараз згинути; коли їм забрати молоді, то видають такий голос, як би плакала мала дитина. Опісля так гризуть ся стратою молодих, що до 10 або 14 днїв виндїють і висхнуть зовсїм, так, що не можуть навіть ходити і сидять на однім місци на березї. Молоде, скоро уродить ся, видить і має всї зуби. Самиця носить єго в писку з собою, а коли іде в море, то лягає на воду горілиць, а молоде бере на груди межи передні лаби і держить зовсїм так, як чоловік дитину і так з ним плаває. Хоч би й як мисливий гонив за самицею, котра несе молоде в писку, то она єго не пустить, хиба що їй вже сил не стає, або що мусить гинути. Я — каже Шґелер — забирав умисно молоді від самиці, щоби видїти, що она буде робити. Она тогди нїби голосила як сумуючий чоловік і бігла за мною здалека, як пес. Коли молоді відповідали подібним голосом, то я поклав їх на землю. Тогди прибігла стара і зараз їх забрала. Коли старі видри втїкають, то забирають зовсїм молоденьких в писки, а старших гонять наперід себе. Раз видїв я, як стара спала з своїми молоденькими; коли я надійшов, старала ся она єго розбудити, але, що єму не хотїло ся втїкати лиш спати, то она стала котити єго до моря, як камінь аж і вкинула. Коли здогонити стару морску видру і она не має вже спосібу ратувати ся, то плює і муркотить як кітка. Коли вдарити єї, то она лагодить ся на смерть в той спосіб, що кладе ся боком на землю, стягає задні ноги під себе, а передними лабами закриває собі очи. Погибша лежить на землі витягнена, як чоловік зі зложеними на грудех передними лабами.

Видра морска живить ся морскими раками, скальками, малою рибою, рідко морскою травою. Скоро вийде на беріг, обтрясає з себе воду і обтирає ся подібно як кітка. Спить звивши ся в клубок, як пес. В липни або серпни лїнять ся, але мало і тогди стають трохи брунатні. Найлїпші кожі суть з марта, цьвітня і мая. Давнїйше належало в Камчатцї біле футро з рена, обшите доокола морскою видрою, до найбільшої паради, але нинї і там зійшли люди „на пси“; песє футро уважаєсь там тепер і за красше, і теплїйше і тревалїйше.

Давнїйше, коли видер було богато, виходили на них люди під вечер або в ночи по двох, трох, узброєні в довгі березові друки, ішли проти вітру понад сам беріг так тихо, як лиш можна, а коли доглянули де спячу, тогди один з них підлазив рачки, а другі заступали дорогу від моря. Той, що підлазив, коли був вже близько, кидав ся на видру і убивав єї друком. Жителї на островах Курілях ідуть за видрами на море. Скоро де яка покаже ся, то гонять за нею і стріляють стрілами, а не убють, то гонять доти, доки она аж так не утомить ся, що не може вже держати ся під водою і мусить виплисти на верх; тогди убивають єї або стрілою або списою. Також закладають на них сїти на морскій траві, довгі на 6 метрів, а на 2 до 3 метри широкі. Видри виходять на ту траву, щоби там грати ся і запутують ся в сїть тим більше, чим більше хотять з неї видобути ся. Таким способом зловить ся в одну сїть нераз і дві, три або й більше видр нараз.

Ще 25 лїт тому назад привожено на торги річно по 1500 видрових кож в загальній вартости около 360.000 зр., бо найкрасші штуки платили ся по 180 до 900 зр. В послїдних часах цїна пішла так високо, що за найкрасшу штуку платять до 1500 зр.

(Дальше буде).

Телеґрами.

Ментона 20 марта. Іх Величества Цїсар і Цїсарева виїхали вчера в полудне до Відня. Перед виїздом вислав Є. В. Цїсар телеґраму до президента Фора, в котрій дякує єму з цїлого серця за оказану гостинність.

Атини 20 марта. Полк імени наслїдника престола по ревії перед своїм властителем відійшов серед одушевленої манїфестациї жителїв міста на границю.

Атини 20 марта. Грецка фльота відплила від Крети до острова Черіґо.

Берлин 20 марта. Бюро Вольфа доносить з Лярісси в Тесалії: Турецкі консулї повідомили Порту, що в послїдних часах стали їм Греки робити всїлякі пакости, так, що їм вже небезпечно перебувати дальше в місцях дотеперішного їх осїдку. Порта лишила їм до волї, чи схотять виїхати з Тесалії і прибути до Константинополя.

Венеция 20 марта. Вчера закінчили ся наради санїтарної конференциї.

Льондон 20 марта. В палатї панів заявив вчера льорд Сельсбері, що держави европейскі держать ся і дальше тої самої полїтики та европейского права ще доси. Обовязком Анґлії есть підпирати акцию держав европейских. Хоч би держави взяли ся і не знати яких способів в справі ненарушимости турецкої держави, Анґлія не возьме нїякої участи в дїлї против тої ненарушимости без уповажненя союзних держав. — Кімберле заявив тогди, що лїберальна партия рішучо не годить ся з тою полїтикою.

Берлин 20 марта. Вчера вела ся в нїмецкім парляментї дальша нарада над етатом маринарки. Посадовский і Маршаль промавляли за ухваленем жаданих сум вказуючи на потреби фльоти задля береженя заморских інтересів Нїмеччини. Социяльний демократ Ріхтер противив ся тому і доказував, що зменшенє дотичного видатку в комісиї есть все ще за мале.

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Крехо[illegible]

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.